

KS. BOGUSŁAW WOLAŃSKI

WPŁYW SAKRAMENTU BIERZMOWANIA NA ŻYCIE SPOŁECZNE CHRZEŚCIJAN

Sakramenty ustanowione przez Chrystusa obejmują wszystkie ważne momenty życia chrześcijanina. Potwierdza to *Katechizm Kościoła Katolickiego*¹, gdzie czytamy, że sakramenty święte „sprawiają narodzenie i rozwój chrześcijańskiego życia wiary, uzdrowienie i dar posłania. Widać w tym pewne podobieństwo, jakie istnieje między etapami życia naturalnego a etapami życia duchowego” (KKK 1210).

Sakramentem sprawiającym rozwój chrześcijańskiej wiary oraz przynoszącym pogłębienie łaski chrzcielnej jest bierzmowanie. Jego skutkiem jest specjalne wylanie Ducha Świętego, jakie stało się udziałem Apostołów w dniu Pięćdziesiątnicy (KKK 1302). Udzielona moc Ducha Świętego daje siłę do wytrwania w otrzymanej na chrzcie wierze, do jej krzewienia i obrony.

Po przyjęciu sakramentu bierzmowania każdy chrześcijanin staje się świadkiem prawdy Chrystusowej, dlatego powinien budzić w ludziach poczucie odpowiedzialności za Kościół, a w konsekwencji za zbawienie świata². Sakrament bierzmowania potwierdza i umacnia związek chrześcijanina z Chrystusem i Kościołem, daje możliwość przekazywania życia Chrystusowego innym ludziom i kontynuowania Jego misji w świecie. Człowiek przyjmujący sakrament bierzmowania zdolny jest do podjęcia zadań apostoelskich Kościoła. Duch Święty, stając się darem dla bierzmowanych, tchnie w nich moc i treści właściwe duchowości i świętości samego Boga³. Osoba bierzmowana ma

---

Ks. dr BOGUSŁAW WOLAŃSKI – wykładowca teologii pastoralnej w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Legnickiej; adres do korespondencji: ul. II Armii Wojska Polskiego 33, 59-220 Legnica; e-mail: bwolanski@intervema.com.pl

¹ *Katechizm Kościoła Katolickiego*. Poznań 1994 (dalej skrót: KKK)

² Jan Paweł II. *Homilia na Błoniach Krakowskich w dniu 9.06.1979*. W: *Drogowskazy dla Polaków Jana Pawła II. Komputerowy zbiór wypowiedzi Ojca Świętego do Polaków*. Kraków 1999.

³ M. K o w a l c z y k. *Eklezjalno-apostoelski charakter bierzmowania*. „Communio” (wyd. polskie) 12:1992 nr 2 s. 95-96.

świadczyć o wierze, brać odpowiedzialność za budowanie wspólnoty kościelnej, uczestniczyć w sprawowanym kulcie i służyć na rzecz wspólnoty.

1. ZOBOWIĄZANIE DO ŚWIADCZENIA O WIERZE

Kościół, którego drogą jest człowiek, urzeczywistnia się w świecie przez trzy funkcje: martyria (μαρτυρία), leiturgia (λειτουργία) i diakonia (διακονία)⁴. Swoją działalność zbawczą prowadzi przez głoszenie słowa Bożego, liturgię, posługę pasterską i świadectwo życia chrześcijańskiego⁵. Według *Katechizmu Kościoła Katolickiego* wierni świeccy wypełniają misję prorocką, do której zostali uzdolnieni przez chrzest i bierzmowanie, a którą realizują przez ewangelizację, „to znaczy głoszenie Chrystusa świadectwem życia i słowem” (KKK 905). Przez otrzymanie daru Ducha Świętego w sakramencie bierzmowania ochrzczeni oprócz otrzymanego umocnienia i doskonalszej więzi z Kościołem jeszcze ściślej zobowiązani są, jako prawdziwi świadkowie Chrystusa, do szerzenia i bronienia wiary słowem i uczynkiem⁶.

Teksty liturgii sakramentu bierzmowania mówią o specjalnym umocnieniu ochrzczonych Duchem Świętym. Dzięki wyjątkowości tego umocnienia człowiek daje dowody swojej wiary (por. OB 2; 22; 33; 58). Takie ujęcie sakramentu bierzmowania zgodne jest z zapowiedzią Chrystusa, że Duch Święty będzie pomocą w dawaniu świadectwa o Nim (J 15, 26; Łk 12, 12). Podczas sprawowania sakramentu bierzmowania wierni otrzymują tego samego Ducha Świętego, który został zesłany na Apostołów w dniu Pięćdziesiątnicy po to, by rozpocząć odważne dzieło głoszenia Dobrej Nowiny (por. Dz 2, 4 – 3, 8)⁷. Bierzmowanie zobowiązuje chrześcijanina do podjęcia powołania, jakim jest wyznawanie wiary, która nie jest już tylko prywatną kwestią, ale oficjalną, bo głoszoną w sposób publiczny przez odpowiedzialnego przedstawiciela Kościoła⁸. Podobnie jak Chrystus od chrztu w Jordanie

⁴ M. Marczeński. *Martyria*. W: *Leksykon teologii pastoralnej*. Red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski. Lublin 2006 s. 457.

⁵ R. Kamiński, W. Przygoda. *Duszpasterstwo*. W: *Leksykon teologii pastoralnej* s. 201. Wywodzący się z języka greckiego termin μαρτυρία (*martyria*) oznacza świadectwo, dawanie świadectwa. Zob. Marczeński. *Martyria* s. 457-460.

⁶ Paweł VI. *Konstytucja Apostolska o Sakramencie Bierzmowania* [dalej skrót: KASB]. W: *Obrzędy bierzmowania dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*. Katowice 2004² (dalej skrót: OB) s. 11-12; KK 11; DM 11; KKK 1285.

⁷ Cz. Krakowiak. *Bierzmowanie sakrament inicjacji chrześcijańskiej*. Lublin 2005 s. 174-175.

⁸ S. Piotrowski. *Wpływ sakramentów na codzienne życie chrześcijanina*. „Ateneum Kapłańskie” 68:1965 s. 84.

zaczął pełnić publicznie swoją misję, a Kościół od dnia Pięćdziesiątnicy kontynuuje Jego dzieło, tak też bierzmowani poprzez otrzymany dar Ducha Świętego stają się świadkami Chrystusa i Kościoła⁹.

W homilii podczas udzielania bierzmowania biskup kieruje słowa pouczenia do kandydatów. Wynika z nich, że w tym sakramencie człowiek otrzyma moc Ducha Świętego i zostanie naznaczony na czole krzyżem Chrystusa, aby wobec świata dawał świadectwo o Jego męce i zmartwychwstaniu. Według *Obrzędów bierzmowania* życie bierzmowanego powinno stać się „dobrą wonią Chrystusa”¹⁰. Natomiast w modlitwie powszechnej zgromadzony Lud Boży prosi Boga, aby bierzmowani, umocnieni Duchem Świętym, swoim postępowaniem dawali świadectwo Chrystusa¹¹. Również w końcowym błogosławieństwie przewodniczący liturgii, modląc się, prosi Boga, by wierni nie wstydzieli się wyznawać przed światem ukrzyżowanego Chrystusa i z miłością zachowywali Jego przykazania¹².

Ludzie świeccy, zwłaszcza ci umocnieni Duchem Świętym, mają swój udział w zbawczym posłannictwie Chrystusa nie tylko w Kościele, ale wobec całego świata, gdyż Kościół jest posłany do świata i pragnie przez laikat go udoskonalić. Zadaniem osoby bierzmowanej jest w związku z tym podjęcie dzieła ewangelizacji, która w najgłębszej swej istocie stanowi dzielenie się Chrystusem „aż po krańce ziemi” (Dz 1, 8). Dzieło ewangelizacji polega na przepojeniu Duchem Świętym istniejących i działających struktur świata¹³. Ewangelizować znaczy także świadczyć o Bogu objawionym przez Jezusa Chrystusa w Duchu Świętym; świadczyć, że Bóg umiłował ten świat w swoim Synu, w Nim dał wszystkim rzeczom istnienie, a ludzi powołał do życia wiecznego¹⁴.

⁹ K r a k o w i a k. *Bierzmowanie sakrament inicjacji chrześcijańskiej* s. 175.

¹⁰ OB 22

¹¹ OB 30.

¹² OB 33.

¹³ D. S k r o k. *Bierzmowanie w życiu chrześcijanina*. Radom 2003 s. 176; M. F a l k. *Sakrament bierzmowania a młodzież*. Olsztyn 2000 s. 252; K r a k o w i a k. *Bierzmowanie sakrament inicjacji chrześcijańskiej* s. 179.

¹⁴ P a w e ł VI. *Adhortacja apostołska o ewangelizacji w świecie współczesnym „Evangelii nuntiandi”*. „Wiadomości Diecezjalne Podlaskie” 45:1976 nr 9-10 s. 257-304 nr 26.

2. WEZWANIE DO ODPOWIEDZIALNOŚCI ZA BUDOWANIE WSPÓLNOTY KOŚCIELNEJ

Sakramenty mają na celu budowanie Kościoła. Neofici wszczępieni przez chrzest w Chrystusa i Kościół poprzez przyjęcie sakramentu bierzmowania uczestniczą w wydarzeniu Pięćdziesiątnicy i otrzymują dar Ducha Świętego. Ten dar powoduje jeszcze większe upodobnienie do Chrystusa oraz mocniejszy związek z Kościołem, a bierzmowani mają zobowiązanie uczestniczenia w jego posłaniu. Jako pełnoprawni członkowie Kościoła od momentu przyjęcia sakramentu bierzmowania, mają odpowiadać nie tylko za siebie, ale i za Kościół, a zwłaszcza za wspólnotę, do której należą¹⁵.

Sobór Watykański II przypomniał, że z boku umierającego na krzyżu Chrystusa zrodził się sakrament całego Kościoła (por. KL 5). dopełnieniem tej myśli jest soborowa definicja Kościoła, oznajmująca, że jest on w Chrystusie „niejako sakramentem, czyli znakiem i narzędziem wewnętrznego zjednoczenia z Bogiem i jedności całego rodzaju ludzkiego” (KK 1). Współczesna eklezjologia coraz bardziej uświadamia, że wszystkie biblijne obrazy Kościoła ukazują go jako wspólnotę. W Kościele są to osobowe więzi z Trójcą Świętą i z innymi ludźmi, zapoczątkowane przez wiarę i skierowane ku pełni eschatologicznej. Dla wyrażenia tej wspólnotowej specyfiki mówi się o Kościele jako komunii¹⁶. Każdy więc, komu został udzielony sakrament bierzmowania, udoskonalający więź z Kościołem, z jeszcze większą odpowiedzialnością zobowiązany jest do budowania jego komunii wertykalnej – wspólnoty człowieka z Bogiem i horyzontalnej – wspólnoty międzyludzkiej¹⁷. Dar Trzeciej Osoby Boskiej, który łączy Ojca i Syna więzią personalnej Miłości, łączy również członków Kościoła nową więzią pochodzącą od Ojca i Syna. Duch Święty, którego wcześniej otrzymał Chrystus, zostaje przez Niego udzielony bierzmowanym, aby jednoczył ich z Bogiem i z innymi ludźmi¹⁸.

Wśród łask, których udziela bierzmowanemu Duch Święty, są również dary nadzwyczajne, nazwane charyzmatami, które czynią ich zdolnymi do podjęcia rozmaitych dzieł i funkcji (por. KKK 798). „Charyzmaty, zarówno

¹⁵ KASB s. 12; KKK 1285; 1303; Zob. Krakowiak. *Bierzmowanie sakrament inicjacji chrześcijańskiej* s. 177.

¹⁶ H. Seweryniak. *Święty Kościół Powszedni*. Warszawa 1996 s. 48; Skrok. *Bierzmowanie w życiu chrześcijanina* s. 197.

¹⁷ Por. DM 2; Falk. *Sakrament bierzmowania a młodzież* s. 285.

¹⁸ Falk. *Sakrament bierzmowania a młodzież* s. 285-286.

nadzwyczajne, jak również proste i zwyczajne, są łaskami Ducha Świętego, bezpośrednio lub pośrednio służącymi Kościołowi; zostają udzielone w celu budowania Kościoła, dla dobra ludzi oraz ze względu na potrzeby świata”¹⁹. Powinny być one przyjmowane z wdzięcznością przez tych, którzy je otrzymują, jak również przez wszystkich członków Kościoła. Są one bowiem bogactwem łaski dla wzrostu i świętości całego Kościoła (por. KKK 800). Szczególnie zaś bierzmowani są uzdolnieni i zobowiązani do utrzymania żywej i pełnej komunii z Duchem Świętym w budowaniu Kościoła Bożego²⁰.

Znakiem wspólnoty Ludu Bożego, jako wspólnoty wiary, kultu i miłości braterskiej, jest parafia²¹. W ramach wspólnoty parafialnej bierzmowani, starając się wykorzystać otrzymane łaski, powinni podejmować się dzieła budowania Kościoła. Znaczącym elementem wspólnoty parafialnej jest małżeństwo i rodzina (por. FC 5). Rodziny są podstawowym środowiskiem formacji chrześcijańskiej. W nich są realizowane zadania związane z wprowadzeniem dziecka w świat wiary poprzez zaangażowanie się w przygotowanie do Pierwszej Komunii świętej i sakramentu bierzmowania²².

Współczesna sytuacja Kościoła wyraźnie domaga się kształtowania modelu parafii jako wspólnoty wspólnot. Rozwój parafii ma na celu tworzenie podstawowych wspólnot Kościoła, w których wierni będą przekazywać sobie nawzajem słowo Boże, uczestniczyć w liturgii i służyć sobie z miłością. Duszpasterstwo Kościoła lokalnego jest w stanie przygotować dobrych członków małych wspólnot religijnych, a te z kolei mogą wywierać pozytywny wpływ na rozwój duszpasterstwa parafialnego. Rezultatem wzajemnego oddziaływania jest wzrost parafii jako wspólnoty wspólnot²³. Każdy człowiek bierzmowany, będąc wezwany do odpowiedzialności za rozwój wspólnoty kościelnej, może włączyć się w różne grupy religijne, które w ewangelicznej i braterskiej atmosferze chronią przed anonimowością i zbiurokratyzowaniem życia eklezjalnego²⁴.

¹⁹ KKK 799.

²⁰ Cz. Bartnik. *Sakrament bierzmowania*. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 36:1989 z. 2 s. 51; G. Biemer. *Die Firmung als Sakrament Eingliederung in die Kirche*. „Diakonia” 4:1973 nr 1 s. 28-37.

²¹ R. Kamiński. *Parafia wspólnotą wspólnot*. W: *Kościół w służbie człowieka*. Red. W. Turek, J. Mariański. Olsztyn 1990 s. 205.

²² Tamże s. 215. Por. Z. Narecki. *Katecheza dorosłych formą socjalizacji religijnej*. W: *Kościół w służbie człowieka* s. 240-241.

²³ R. Kamiński. *Duszpasterstwo w społeczeństwie pluralistycznym*. Lublin 1997 s. 103-104.

²⁴ J. Müller. *Pastoraltheologie. Ein Handbuch für Studium und Seelsorge*. Graz 1993 s. 93-94.

3. UZDOLNIENIE DO PEŁNEGO UDZIAŁU W LITURGII

Liturgia jest dziełem Chrystusa i Kościoła. Jest ona wykonywaniem kapłańskiego urzędu Chrystusa. Podstawą udziału w kulcie Kościoła jest kapłaństwo wspólne wiernych, w którym człowiek uczestniczy od chrztu świętego, naznaczającego go niezatartym znamieniem Ducha Świętego. W sakramencie bierzmowania ta łaska zostaje udoskonalona, a ochrzczony jest jeszcze bardziej włączony w wykonywanie kapłańskiego urzędu Chrystusa²⁵.

Poprzez przyjęcie sakramentów chrztu i bierzmowania lud kapłański staje się zdolny do sprawowania liturgii (por. KKK 1119). Uzdolnienie do kultu może być bierne i czynne. Bierne polega na przyjęciu pewnych działań nadprzyrodzonych, czyli sakramentów, a czynne pozwala na wykonywanie określonych aktów liturgicznych powodujących nadprzyrodzone skutki²⁶. Samo jednak namaszczenie krzyżem, nałożenie rąk szafarza i wypowiedzenie formuły sakramentalnej nie powoduje, że bierzmowany od razu będzie włączał się głębiej w sprawowanie kultu. Realizacja tego celu wymaga wychowania bierzmowanych. Dotyczy to zwłaszcza młodego pokolenia, które należy uczyć przeżywania liturgii²⁷. Proces ten posiada znamiona permanentnego kształtowania osobowości w kierunku coraz pełniejszego wnikania w owe źródło i szczyt życia Kościoła, jakim jest liturgia (por. KL 10)²⁸.

Omawiając temat uzdolnienia do pełnego uczestnictwa w liturgii, należy rozpocząć od uczestnictwa duchowego. Zdolność bierzmowanych do brania pełnego udziału w liturgii wymaga świadomości, że w tym misterium wiary zachodzi szczególna relacja między Bogiem a człowiekiem. W sakramencie bierzmowania Bóg wzywa człowieka do prowadzenia trwałego i uświęcającego dialogu w Duchu Świętym. Nie powinien on ograniczać się tylko do pewnych aktów, ale obejmować całe życie człowieka, całą jego aktywność. Wewnętrzne zaangażowanie bierzmowanego włącza go w sprawowanie tajemnic zbawczych, które powinny kształtować jego codzienność²⁹. Charakter bierzmowania przeznaczają chrześcijan do duchowej ofiary z siebie i całego

²⁵ KKK 173; 1305; Krakowiak. *Bierzmowanie sakrament inicjacji chrześcijańskiej* s. 160.

²⁶ A.L. Szafrański. *Kapłaństwo wiernych*. Lublin 1958 s. 23.

²⁷ J.J. Kopeć. *Liturgia źródłem formacji życia chrześcijańskiego według ks. Wojciecha Danielskiego*. W: *Życie uczynił liturgią*. Lublin 1995 s. 45.

²⁸ W. Danielski, J.J. Kopeć. *Liturgia szkołą duchowej formacji chrześcijańskiej*. „Liturgia Sacra” 1:1995 nr 1-2 s. 21.

²⁹ Tamże s. 22; S. Zalewski. *Duchowość sakramentu bierzmowania*. „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 28:1975 s. 48-49; Falk. *Sakrament bierzmowania a młodzież* s. 263-264.

swego życia, która stanowi fundament i cel ofiary zewnętrznej. Ta postawa wewnętrzna związana jest z życiem według ducha Chrystusowego³⁰. „Wszystkie bowiem ich uczynki, modlitwy i apostołskie przedsięwzięcia, życie małżeńskie i rodzinne, codzienna praca, wypoczynek ducha i ciała, jeśli odbywają się w Duchu, a nawet utrapienia życia, jeśli cierpliwie są znoszone, stają się duchowymi ofiarami, miłymi Bogu przez Jezusa Chrystusa (por. 1 P 2,5); ofiary te składane są zbożnie Ojcu w eucharystycznym obrzędzie wraz z ofiarą Ciała Pańskiego” (KK 34).

Celebracja liturgiczna jest spotkaniem dzieci Bożych z Ojcem w Chrystusie i Duchu Świętym. Spotkanie to wyraża się na zewnątrz jako dialog przez czynności, słowa³¹, gesty i postawę ciała (por. KKK 1153). Bóg działa w liturgii przez słowa i znaki. Na to działanie chrześcijanin odpowiada także przez słowa i znaki, uczestnicząc aktywnie w liturgii oraz swoją postawą szerząc Boskie orędzie zbawienia, które sprawowane jest w liturgii³².

Dzięki wspólnemu kapłaństwu chrześcijanin staje się również predysponowany do wypełniania określonych zadań w liturgii. Święte obrzędy są celebrowane nie tylko przez kapłana, ale przez całe zgromadzenie. Wskazuje to na możliwość udziału w liturgii poprzez wykonywanie czynności, które nie są zastrzeżone dla posługi urzędowej³³. Funkcje liturgiczne, które nie są wyłącznie zarezerwowane dla kapłana lub diakona, lub dla wypełniających posługę akolity lub lektora, proboszcz lub rektor kościoła może powierzyć także wybranym wiernym świeckim poprzez liturgiczne błogosławieństwo lub upoważnienie przekazane na określony czas³⁴. Mogą oni czytać słowo Boże (z wyjątkiem Ewangelii), śpiewać psalm responsoryjny i werset przed Ewangelią, odczytywać wezwania modlitwy powszechnej oraz komentarze,

³⁰ K r a k o w i a k. *Bierzmowanie sakrament inicjacji chrześcijańskiej* s. 162.

³¹ Dawanie odpowiedzi, wykonywanie aklamacji, wykonywanie psalmodii, antyfon, pieśni, hymnów.

³² Droga do pełnego udziału w liturgii oznacza ciągły rozwój w człowieku zdolności wchodzenia w relacje, bycie z innymi, komunikowanie, miłość, poczucie wspólnoty, umiejętność przeżywania i zachwyty, wrażliwość na symbole, zdolność odbioru, uczestnictwa w symbolach, rozumienie mowy symbolu. Niedostatek wspomnianych elementów może spowodować niezdolność do pełnego przeżywania liturgii. Zob. B. N a d o l s k i. *W drodze do liturgii. Z zagadnień prope-deutyki liturgicznej*. Poznań 1998 s. 31.

³³ J a n P a w e ł II. *Adhortacja apostołska o powołaniu i misji świeckich w Kościele i świecie w dwadzieścia lat po Soborze Watykańskim II „Christifideles laici”* nr 23. W: *Adhortacje Ojca Świętego Jana Pawła II*. T. 1. Kraków 1996; por. T. S i n k a. *Podział funkcji w zgromadzeniu liturgicznym*. W: *Mysterium Christi*. T. 3: *Msza święta*. Red. W. Świerzawski. Kraków 1992 s. 170-191; W. G ł o w a. *Posługi i funkcje w zgromadzeniu liturgicznym*. W: *Mszal księga życia chrześcijańskiego*. Red. B. Nadolski. Poznań 1989 s. 313-331.

³⁴ *Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego*. Poznań 2004 nr 107.

posługiwać przy ołtarzu i miejscu przewodniczenia, troszcząc się o mszał, kielich i patenę, kadzidło i krzyż oraz światło i wodę. Oni także powinni przynosić do ołtarza chleb i wino jako dary ludu Bożego, zbierać składkę, pełnić funkcje kantora lub organisty, ożywiać śpiew zgromadzenia i wykonywać niektóre śpiewy w scholi lub w chórze. Nadzwyczajni szafarze Komunii świętej mogą zgodnie z prawem rozdzielać Komunię i zanosić ją chorym³⁵. Wszystkie te czynności mogą spełniać zarówno mężczyźni, jak i kobiety, z wyjątkiem tych, które są bezpośrednio usługiwaniem kapłanowi przy ołtarzu i przy miejscu przewodniczenia. Funkcje te są zarezerwowane dla ministrantów. Mogą one być powierzone dziewczętom, ale tylko wtedy, gdy zgody na to udzieli biskup diecezjalny, po uprzedniej konsultacji z Konferencją Episkopatu Polski³⁶.

Powołani do pomocy w celebracji eucharystycznej powinni być dobrze do niej przygotowani, muszą odznaczać się nienagannym życiem chrześcijańskim, wiarą, postawą moralną i wiernością wobec Magisterium Kościoła. Jest wskazane, żeby przeszli formację liturgiczną, odpowiadającą ich wiekowi, kondycji, rodzajowi życia i stopniowi kultury religijnej. Nie należy do takich posług powoływać osób, których wyznaczenie mogłoby budzić zdziwienie wiernych³⁷. Należy na tę kwestię zwracać szczególną uwagę ze względu na to, że każda funkcja liturgiczna jest świętą czynnością, w której jest obecny i działa Chrystus, Najwyższy Kapłan. To On niewidzialnie przewodniczy każdej celebracji i On uobecnia mocą Ducha Świętego swoje zbawcze dzieło. Spełnianie funkcji liturgicznych to oddawanie siebie na służbę Chrystusowi³⁸.

Chrześcijanie świeccy realizują swe powszechne kapłaństwo, które upoważnia ich do udziału w liturgii, również w udzielaniu niektórych sakramentów i sakramentaliów (por. KL 79). W określonych przypadkach mogą udzielać chrztu, sprawują też swój urząd kapłański, udzielając sobie sakramentu małżeństwa. Ważny jest udział wiernych w sakramencie pokuty, gdyż bez ich określonej dyspozycji wewnętrznej nie można sprawować tego

³⁵ *Wskazania Episkopatu Polski po ogłoszeniu nowego wydania Ogólnego Wprowadzenia do Mszału Rzymskiego nr 52*. W: Komisja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski. *Rok Eucharystii. Dokumenty Kościoła*. T. 3. Katowice 2005 s. 141-142.

³⁶ Tamże s. 142 nr 53.

³⁷ Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. *Instrukcja „Redemptionis Sacramentum”. O tym, co należy zachowywać, a czego unikać w związku z Najświętszą Eucharystią*. Poznań 2004 nr 46.

³⁸ Zob. B. Wolański. *Troska służby liturgicznej o piękno celebracji eucharystycznej*. W: *Eucharystia życiem Kościoła i świata*. Red. B. Drożdż. Legnica 2007 s. 281.

sakramentu. Przez sakrament namaszczenia chorych wierni są włączeni w nowy sposób w zbawczą mękę i śmierć Chrystusa. Przez ofiarowanie swoich cierpień i życia w łączności z Chrystusem osiągają szczyt swego kapłaństwa. Rodzice wobec swych dzieci spełniają funkcje kapłańskie przez ofiarną miłość, wspólną modlitwę i błogosławieństwo udzielane dzieciom³⁹.

4. POWOŁANIE DO SŁUŻBY NA RZECZ WSPÓLNOTY

W Liście apostolskim *Novo millennio ineunte* Jan Paweł II wskazał na konieczność kontemplacji oblicza Chrystusa. Mają to czynić wszyscy chrześcijanie. Papież zwrócił uwagę na fakt, że ludzie żyjący współcześnie proszą dzisiejszych chrześcijan, może nie zawsze świadomie, aby nie tylko mówili o Chrystusie, ale przede wszystkim, by pozwolili im Go zobaczyć⁴⁰. Może się to dokonać przez głoszone świadectwo życia, przez okazanie odpowiedzialności za budowę wspólnoty kościelnej, przez troskę o pełny udział w liturgii, ale także przez realizowanie służby na rzecz wspólnoty. Działanie Ducha Świętego, który stał się darem dla przyjmujących sakrament bierzmowania, uświadamia ludziom świeckim ich własną odpowiedzialność za Kościół, pobudza do służenia Kościołowi (por. DA 1) i konkretnej wspólnotie eklezjalnej, w której na co dzień wzrastają. Duch Święty uzdalnia wiernych świeckich do pełnienia określonych zadań przez charyzmaty, powodując, że stają się zdolni do podjęcia różnych czynów mających na celu odnowę i dalszą rozbudowę Kościoła (por. DA 3; KK 12)⁴¹. Specyfika posłannictwa świeckich charakteryzuje się tym, że pełniąc posługę Chrystusa w Kościele i świecie, nie przestają w nim żyć i działać. Swoją posługą powinni dążyć do przepojenia duchem ewangelicznym świata i porządku doczesnego (por. KK 33; DA 2)⁴².

Ożywieni darem Ducha Świętego wierni podejmują służbę na rzecz wspólnoty Kościoła, stając się uczestnikami zbawczego posłannictwa Chrystusa. Laikat działa w świecie w ramach apostołstwa ludzi świeckich⁴³. Do

³⁹ Cz. Krakowiak. *Z problematyki teologicznej sakramentu bierzmowania*. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 21:1974 z. 6 s. 53.

⁴⁰ Jan Paweł II. *List apostolski na zakończenie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 „Novo millennio ineunte”*. Wrocław 2001 nr 16-17.

⁴¹ Krakowiak. *Bierzmowanie sakrament inicjacji chrześcijańskiej* s. 178.

⁴² W. Przygoda. *Posługa charytatywna Kościoła w Polsce*. Lublin 2004 s. 155.

⁴³ Tenże. *Laikat i formy apostołstwa świeckich*. W: *Teologia pastoralna*. Red. R. Kamiński. T. 1: *Teologia pastoralna fundamentalna*. Lublin 2000 s. 392-416.

działalności apostołskiej upoważnia katolików świeckich sakrament chrztu i bierzmowania, a w zakresie życia rodzinnego również sakrament małżeństwa⁴⁴. Swoje działania ludzie świeccy mogą realizować w ramach apostołstwa indywidualnego, które jest podstawowe i niezastąpione (por. ChL 28), oraz w ramach apostołstwa zrzeszonego, które lepiej wyraża wspólnotową naturę Kościoła oraz zapewnia wyższą skuteczność, zwłaszcza w społeczeństwach zsekularyzowanych (por. ChL 29)⁴⁵. Apostolstwo ludzi świeckich rozciąga się na małżeństwo i rodzinę, szeroko pojętą kulturę, środki społecznego komunikowania, życie społeczno-gospodarcze, pracę, dziedzinę polityki, troskę o zachowanie pokoju i umacnianie światowej wspólnoty narodów⁴⁶.

Wśród wielu zadań apostołskich, które powinny podjąć osoby uzdolnione do tego przez sakrament bierzmowania, wymienia się także miłość i cierpienie (por. EN 70). Zobowiązanie do podjęcia służby miłości na rzecz wspólnoty wynika z uczestniczenia w funkcji królewskiej Chrystusa. Udział w tej funkcji polega przede wszystkim na duchowej walce z grzechem, a także na służbie Jezusowi, który jest obecny w braciach, zwłaszcza najmniejszych. Katolicy świeccy są wezwani do tego, by miłością i służbą przywracać stworzeniu jego pierwotną wartość (por. ChL 14). W rzeczywistości chodzi o dostrzeżenie problemów drugiego człowieka we wspólnocie małżeńsko-rodzinnej, parafialnej i każdej innej⁴⁷.

Realizacja przykazania miłości powinna dokonywać się zwłaszcza w małżeństwach i rodzinach katolickich (por. KDK 47-52), ponieważ one stanowią podstawową płaszczyznę zaangażowania katolików świeckich (zob. ChL 40). Rodzina jest pierwszą szkołą miłości Boga i bliźniego, dlatego to w niej dzieci powinny otrzymać podstawowe wychowanie do apostołatu: nauczyć się kochać Boga i bliźniego. Rodzice powinni dawać przykład troski o potrzeby bliźnich, tak materialne, jak i duchowe (zob. DA 30). Rodzina też powinna stawać się przedmiotem szczególnej troski Kościoła, a zwłaszcza parafii (zob. KDK 24)⁴⁸.

Natomiast w parafii posługa charytatywna przejawia się we wzajemnym pomaganiu sobie, na udzielaniu pomocy materialnej i duchowej potrzebu-

⁴⁴ T e n ż e. *Posługa charytatywna Kościoła w Polsce* s. 155.

⁴⁵ T e n ż e. *Apostolstwo świeckich*. W: *Leksykon teologii pastoralnej*. Red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski. Lublin 2006 s. 74-75.

⁴⁶ T e n ż e. *Laikat i formy duszpasterstwa świeckich* s. 409-412.

⁴⁷ T e n ż e. *Posługa charytatywna kościoła w Polsce* s. 156; t e n ż e. *Laikat i formy apostołstwa świeckich* s. 404-405.

⁴⁸ T e n ż e. *Posługa charytatywna Kościoła w Polsce* s. 158.

jącym, na przewyciężaniu biedy i nędzy oraz na udzielaniu pomocy rozwojowej⁴⁹. Dobrym środowiskiem rozwoju działalności apostołskiej, zwłaszcza w dziedzinie służenia potrzebującym, są wspólnoty parafialne oraz stowarzyszenia, ruchy i wspólnoty kościelne⁵⁰. Do zadań katolików świeckich należy podjęcie akcji wychowawczej w celu budowania kultury solidarności i miłości braterskiej (por. ChL 42). Ważne jest, by to zaangażowanie w służbę na rzecz innych nabierało charakteru praktycznego i konkretnego. Dopiero wtedy nastąpi urzeczywistnienie miłości bliźniego. Katolicy świeccy mają obowiązek podejmowania współpracy ze wszystkimi ludźmi dobrej woli celem zagwarantowania przestrzegania praw o powszechnym przeznaczeniu dóbr niezależnie od panującego ustroju społecznego (por. ChL 43)⁵¹.

Wierni świeccy w ramach służby na rzecz wspólnoty są również odpowiedzialni za jedność Kościoła. Otrzymany w bierzmowaniu dar Ducha Świętego jest Duchem jednoczącym. Od Niego wprawdzie pochodzą różne dary, ale one zawsze służą dobru Kościoła (por. 1 Kor 12). Tę jedność niszczy nie tylko rozłam Kościołów, ale także grzech poszczególnych wiernych, będący niewiernością Duchowi Świętemu, raną zadaną Kościołowi i pomniejszeniem jego świętości (por. OB 22)⁵².

⁴⁹ Tenże. *Posługa charytatywna Kościoła w Polsce* s. 291. Pomoc rozwojowa objawia się w tym, że parafia dąży do uaktywnienia apostołskiego np. osób chorych i cierpiących. Nie mogą one być tylko przedmiotem miłości, lecz mogą stawać się podmiotem czynnym i odpowiedzialnym za dzieło zbawienia Kościoła i świata. Do podstawowych form aktywności apostołskiej chorych zalicza się modlitwę, pokutę oraz świadectwo na temat swego cierpienia, męstwa, wiary i miłości (SD 3). Można również przyczyniać się do większej integracji chorych ze zdrowymi, np. na płaszczyźnie życia parafialnego czy też ponadparafialnego, włączając ich w różne dzieła apostołskie. Zob. tamże s. 159-160; M. Pawłowski. *Duszpasterstwo chorych w parafii wielkomińskiej*. W: *W trosce o niepełnosprawnych*. Red. J. Kudasiewicz. Łódź 1981 s. 118-124; W. Kacz. *Co parafia ma dać chorym i starym*. W: Tamże s. 50-59; P. Jewłowicki. *Co chorzy dają parafii?* W: Tamże s. 60-70.

⁵⁰ Jan Paweł II. *Orędzie na VII Światowy Dzień Młodzieży 1992 „Idźcie na cały świat i głoście Ewangelię”*. W: *Orędzia Ojca Świętego Jana Pawła II*. T. 1. Red. J. Jękot, P. Słabek. Kraków 1998 s. 191. Tworzenie podstruktur w ramach wspólnoty parafialnej przyczynia się, z jednej strony, do powstania środowiska formacyjnego, natomiast z drugiej strony umożliwia bierzmowanym praktyczne realizowanie ich apostołskiego powołania. Por. J. Mariański. *Małe grupy szansą apostołstwa świeckich*. „Homo Dei” 55:1986 nr 1 s. 44; K. Wojaczek. *Apostolat młodego laikatu i przygotowanie do niego przez rodzinę, katechezę i grupy apostołskie*. W: *Program duszpasterski na rok 1991/1992. Ewangelizacja młodzieży*. Red. E. Szczotok, A. Liszkowska. Katowice 1991 s. 195; R. Pomiński. *Przynależność do Kościoła studiującej młodzieży*. Lublin 1994 s. 78-79.

⁵¹ Przygoda. *Posługa charytatywna Kościoła w Polsce* s. 160-161.

⁵² Krakowiak. *Bierzmowanie sakrament inicjacji chrześcijańskiej* s. 180.

Wspólnota parafialna powinna podejmować działania zmierzające do zaspokojenia podstawowych potrzeb egzystencjalnych swoich braci⁵³. Jedną z grup społecznych wymagających wsparcia są dzieci. Należy objąć je programem pomocy materialnej, duchowej i formacyjnej⁵⁴. Popularną formą pomocy są świetlice parafialne, których celem jest zapewnienie opieki wychowawczej, tworzenie warunków do nauki własnej, pomoc w osiągnięciu dobrych wyników w nauce, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień wychowanków, a ponadto łagodzenie niedostatków wychowawczych panujących w rodzinie i – co za tym idzie – zaburzeń emocjonalnych⁵⁵.

5. WNIOSKI I POSTULATY PASTORALNE

Świadectwo życia chrześcijańskiego przyczynia się do postępu pracy ewangelizacyjnej Kościoła oraz do odnowy świata w duchu Chrystusowym. Istnieje wiele miejsc i okoliczności, w których tylko odpowiednia postawa chrześcijan świeckich może spowodować dotarcie orędzia chrześcijańskiego. Przez świadectwo wiary Kościół nawiązuje zbawczy dialog z ludźmi nieznanymi jeszcze Chrystusa. Jest ono niezbędne do urzeczywistnienia misji Kościoła⁵⁶.

Istnieje konieczność pogłębienia świadomości wiernych, że wiara nie jest prywatną sprawą, a przyjęcie chrztu i bierzmowania zobowiązuje do świadczenia o niej wobec innych. Ważną kwestią jest umiejętność rozmowy na temat wiary, Kościoła i Chrystusa. Dlatego wydaje się zasadna próba wprowadzenia w cykl przygotowania do sakramentu bierzmowania, przeniesionej z programu formacyjnego Ruchu „Światło-Życie”, tzw. wyprawy otwartych oczu i wyprawy ewangelizacyjnej. Podczas odbywania wakacyjnej Oazy Nowego Życia pierwszego stopnia uczestnicy w dziesiątym i czternastym dniu, po uprzednim przygotowaniu, udają się w teren, by podjąć rozmowę o kwestiach życia ludzkiego i wiary z różnymi ludźmi. Takie doświadczenie wychowuje do odważnego złożenia świadectwa, przełamania postawy wstydu

⁵³ W. P r z y g o d a. *Funkcja charytatywna Kościoła po Soborze Watykańskim II*. Lublin 1998 s. 195.

⁵⁴ J a n P a w e ł I I. *Dzieci w sercu Kościoła. Katecheza środowa (17.07.1994)*. W: *Wierzę w Kościół*. Red. S. Dziwisz, H. Nowacki, S. Ryłko. Watykan 1996 s. 462-465.

⁵⁵ *Regulamin świetlicy św. Jadwigi przy parafii św. Jakuba i Krzysztofa we Wrocławiu*. www.dzieciwparafii.ovh.org/pliki/regulamin.html (24.09.2007).

⁵⁶ P r z y g o d a. *Laikat i formy apostołstwa świeckich* s. 404.

w dialogowaniu z innymi na temat często niepopularny w społeczeństwie. Podobnie kandydaci do bierzmowania w ostatnich miesiącach przygotowania mogliby w ramach ćwiczeń odbywać takie rozmowy i nawiązywać dialog z ludźmi. Na zakończenie podczas spotkania w grupie każdy miałby obowiązek zrelacjonować, jaki efekt przyniosła odbyta wyprawa⁵⁷.

Chrześcijańska nowość jest podstawą równości wszystkich członków Kościoła, wspólnej wszystkim chrześcijanom godności, łaski i powołania do doskonałości. Z tej wspólnej godności wynika współodpowiedzialność świeckich wraz z kapłanami i zakonnikami za misję Kościoła⁵⁸. W osiągnięciu postawy współodpowiedzialności dużą rolę odgrywają duszpasterze, którzy są najbliższymi wiernych świeckich. W sposób urzędowy są nauczycielami prawd wiary, odpowiedzialnymi za realizację przesłania kościelnego. Świeccy nie zawsze znają swoje prawa i nie czują własnej podmiotowości w Kościele, dlatego potrzebują wychowania i formacji do brania współodpowiedzialności za budowanie wspólnoty kościelnej⁵⁹. Dlatego wskazuje się na potrzebę tworzenia Parafialnych Rad Duszpasterskich i Ekonomicznych, co pozwoli ludziom świeckim przejmować odpowiedzialność za wspólnotę parafialną. Należy tworzyć miejsca dla aktywności świeckich i pomimo ich nadmiernej aktywności w życiu codziennym starać się ich angażować w życie parafii⁶⁰. Wszyscy członkowie Kościoła, również świeccy, powinni uczestniczyć w misji świadka, głoszącego i niosącego Chrystusa światu⁶¹. II Polski Synod Plenarny przypomniał, że Kodeks Prawa Kanonicznego zobowiązuje do tworzenia Parafialnych Rad Ekonomicznych oraz zaleca tworzenie Parafialnych Rad Duszpasterskich. Zaangażowani w nich katolicy świeccy mają przede wszystkim służyć swoją radą i doświadczeniem, unikając przy tym postaw roszczeniowych⁶².

⁵⁷ Por. F. Błażnicki. *Oaza Nowego Życia pierwszego stopnia. Podręcznik*. Lublin 1996⁷ s. 238-239.

⁵⁸ Drugi Polski Synod Plenarny [dalej skrót: DPSP]. *Sól ziemi. Powołanie i postannictwo świeckich* nr 6. W: *II Polski Synod Plenarny (1991-1999). Dokumenty*. Poznań 2000 s. 145.

⁵⁹ P. Nitecki. *Parafia jako wspólnota wspólnot*. W: *Ku przyszłości parafii*. Red. A. Jarsiewicz. Legnica 2000 s. 16.

⁶⁰ A. Schulz. *Ruchy i stowarzyszenia katolickie środowiskiem formacji i działalności apostołskiej*. W: *Bądźmy uczniami Chrystusa. Program duszpasterski Kościoła w Polsce 2007/2008*. Red. S. Stułkowski. Poznań 2007 s. 219.

⁶¹ Jan Paweł II. *Dziedziny apostołstwa świeckich: uczestnictwo w misji Kościoła. Katecheza środowowa (16.03.1994)*. W: *Wierzę w Kościół*. Red. S. Dziwisz, H. Nowacki, S. Ryłko. Watykan 1996 s. 407.

⁶² DPSP. *Potrzeby i zadania nowej ewangelizacji na przełomie II i III Tysiąclecia Chrześcijaństwa* nr 46. W: *II Polski Synod Plenarny (1991-1999). Dokumenty* s. 23.

Badania przeprowadzone w Polsce w maju 2002 r. wykazały, że 80,8% respondentów nie spotkało się w swoich parafiach z przejawami działalności Parafialnej Rady Ekonomicznej, a 48,2% z przejawami działalności Parafialnej Rady Duszpasterskiej. 77,5% respondentów przyznało, że nie mają żadnego wpływu na decyzje parafialne. Stąd też można wnioskować, że największą słabością, której nie udało się w Polsce przewyciężyć, jest brak u parafian poczucia odpowiedzialności za parafię i Kościół⁶³. Przekształcenie parafii we wspólnotę religijną ułatwia m.in. dobrze funkcjonująca Parafialna Rada Duszpasterska i Parafialna Rada Ekonomiczna. Ich działalność powinna przyczyniać się do przekształcenia parafii we wspólnotę, która ponosi odpowiedzialność i troskę za życie i pracę duszpasterską parafii oraz szukanie rozwiązań dla powstających problemów⁶⁴. Zauważa się również konieczność uświadomienia wiernym i duszpasterzom, że najlepszym sposobem budowania wspólnoty kościelnej jest zaangażowanie w małe grupy religijne. Dopiero przez formację w nich podjętą są w stanie autentycznie zaangażować się w życie parafii. Niestety wielu parafian nie ma świadomości i poczucia wspólnoty. Większość parafii funkcjonuje w Polsce jako struktury urzędowe, gdzie sprawuje się sakramenty przy minimalnym udziale zgromadzonych wiernych. Dlatego parafia powinna w większym niż dotąd stopniu rozwijać swój wspólnotowy charakter⁶⁵.

Działalność Kościoła zmierza do liturgii (por. KL 10), w której dokonuje się dzieło uświęcania ludzi, a jego życie realizuje się w różnorodności zgromadzeń i spotkań, z których zgromadzenie liturgiczne ma szczególną rangę⁶⁶. Natomiast źródłem i szczytem liturgii oraz życia Kościoła i poszczególnych wiernych jest Msza święta. Jej sprawowanie powinno być ośrodkiem i uwieńczeniem całego życia chrześcijańskiego (por. DB 30)⁶⁷. Eucharystia zajmuje miejsce w samym sercu życia wspólnoty chrześcijańskiej, ponieważ jest ona środkiem życia Kościoła miejscowego⁶⁸. Do służenia Bogu

⁶³ E. Firlit. *Parafia w społecznej świadomości*. W: *Kościół katolicki na początku trzeciego tysiąclecia w opinii Polaków*. Red. W. Zdaniewicz, S.H. Zaręba. Warszawa 2004 s. 160-165.

⁶⁴ R. Kamiński. *Działalność zbawcza Kościoła w teorii i praktyce pastoralnej*. Lublin 2007 s. 196-201; B. Drożdż. *W stronę podstawowych informacji na temat rad parafialnych*. „Legnickie Wiadomości Diecezjalne” 14:2005 nr 1 s. 105-115.

⁶⁵ K a m i ń s k i. *Działalność zbawcza Kościoła w teorii i praktyce pastoralnej* s. 211.

⁶⁶ Tamże s. 250-251.

⁶⁷ Tamże s. 255.

⁶⁸ T e n ż e. *Budowanie wspólnoty parafialnej przez Eucharystię*. „Roczniki Teologiczne” 41:1994 z. 6 s. 6.

przez żywy udział w liturgii Kościoła uzdolniony jest każdy chrześcijanin na mocy chrztu i bierzmowania⁶⁹.

Współcześnie można zaobserwować, że Msza święta nie zawsze jest dla wiernych źródłem i szczytem życia chrześcijańskiego. Dlatego należy poszukiwać nowych sposobów, by Eucharystia nabrała właściwego znaczenia w życiu wiernych. Zapewne można to czynić poprzez działania katechetyczno-homiletyczne, ale – jak zauważa papież Benedykt XVI – „najlepszą katechezą o Eucharystii jest sama Eucharystia dobrze celebrowana. Liturgia ma bowiem z samej swej istoty pedagogiczną zdolność wprowadzania wiernych w pojmowanie celebrowanej tajemnicy”⁷⁰. Nieodzowny wydaje się postulat, by zadbać w parafiach o poprawne sprawowanie liturgii. Wówczas sama Eucharystia, jej przebieg będą najlepszą zachętą dla wiernych, by w niej uczestniczyć.

Nie bez znaczenia jest również eucharystyczna formacja proboszcza i innych duszpasterzy parafialnych. Ma ona fundamentalne znaczenie dla budowy Kościoła w sercach i umysłach ludzkich⁷¹. Dlatego duchowni powinni dokładać starań, ażeby podczas sprawowania Ofiary eucharystycznej zachowywane były normy liturgiczne⁷².

Według papieża Jana Pawła II „Eucharystia domaga się uczestnictwa członków Kościoła”⁷³. Zgodnie z nowym *Ogólnym wprowadzeniem do Mszału Rzymskiego* wierni świeccy, po odpowiednim przygotowaniu, powinni spełniać w liturgii wszystkie funkcje, które są dla nich przeznaczone. Większość z tych funkcji mogą spełniać zarówno mężczyźni, jak i kobiety, z wyjątkiem czynności, które są bezpośrednio usługiwaniem kapłanowi przy ołtarzu i przy miejscu przewodniczenia – funkcje te są w Polsce zarezerwowane dla męskiej służby liturgicznej⁷⁴.

W encyklice *Deus Caritas est* papież Benedykt XVI przypomniał, że posługa ubogim i potrzebującym pomocy materialnej oraz duchowej przy-

---

⁶⁹ Jan Paweł II. *Eucharystia w Kościele – wspólnocie kapłańskiej i sakramentalnej. Katecheza środowiska* (08.04.1992). W: *Wierzę w Kościół*. Red. S. Dziwisz, H. Nowacki, S. Ryłko. Watykan 1996 s. 132; KKK 1273.

⁷⁰ Benedykt XVI. *Adhortacja apostolska o Eucharystii źródle i szczyte i misji Kościoła „Sacramentum Caritatis”*. Kraków 2007 nr 64.

⁷¹ B. Drożdż. *W perspektywie duszpasterstwa eucharystycznego w parafii*. W: *Eucharystia życiem Kościoła i świata*. Red. B. Drożdż. Legnica 2007 s. 228.

⁷² Jan Paweł II. *Encyklika o Eucharystii w życiu Kościoła „Ecclesia de Eucharistia”*. Kraków 2003 nr 52.

⁷³ Tenże. *Eucharystia w Kościele – wspólnocie kapłańskiej i sakramentalnej* s. 131.

⁷⁴ *Wskazania Episkopatu Polski po ogłoszeniu nowego wydania Ogólnego Wprowadzenia do Mszału rzymskiego* nr 52 s. 141.

należy do istotnych zadań Kościoła. Wspólnota Kościoła jest zobowiązana do życia miłością miłosierną, a opcja preferencyjna na rzecz ubogich stanowi trwałą wybiórczość i zadanie dla współczesnych uczniów Chrystusa. Nikt nie może czuć się zwolniony z obowiązku przychodzenia z pomocą bliźnim (zob. DCE 20)⁷⁵. Przyjęcie sakramentu bierzmowania powoduje powołanie chrześcijanina do służby na rzecz wspólnoty Kościoła. Pokorna służba w Królestwie Chrystusa jest dla chrześcijan nie tylko obietnicą, ale i misją. Może ona być realizowana wśród potrzebujących, a wszyscy członkowie Ludu Bożego są zobowiązani do świadczenia miłości chrześcijańskiej⁷⁶. Wspólnota parafialna powinna ogarnąć zainteresowaniem i troską wszystkich parafian, a zwłaszcza biednych, słabych, chorych, umierających, bezdomnych, odchodzących od życia sakramentalnego i załamanych w wierze⁷⁷. Dlatego postuluje się, by na wzór Kościoła w Niemczech wprowadzić do programu przygotowania do bierzmowania projekty pomocy potrzebującym. W diecezji Freiburg w niektórych parafiach wprowadzono zwyczaj, że młodzież bierzmowana, podzielona na grupy, podejmuje się pomocy osobom starszym, troszcząc się o zakupy, sprzątając mieszkania, pielęgnując ogród, opiekując się zwierzętami. Projekt zakłada, że inicjatywa ta trwa nawet po przyjęciu bierzmowania. Przynosi to pozytywne rezultaty w postaci długoletniej, bezinteresownej służby dla innych⁷⁸. Podobne działania są praktykowane również na terenie archidiecezji krakowskiej, gdzie z kolei dzieci przygotowujące się do Pierwszej Komunii świętej odwiedzają chorych. Inicjatywa ta może być kontynuowana podczas przygotowania do bierzmowania. Wówczas kandydaci mieliby okazję odwiedzać cierpiących, domy dziecka, domy opieki społecznej, służyć w świetlicach parafialnych⁷⁹.

Troska o formację charytatywną młodych ludzi może się dokonywać również poprzez aktywnie działające Szkolne Koła Caritas. Są one organizacjami młodzieżowymi, działającymi w środowiskach szkolnych. Jednocześnie młodzież wokół miłosierdzia chrześcijańskiego oraz staje się płaszczyzną krzewienia praktycznej miłości chrześcijańskiej, wyrażającej się w konkretnych inicjatywach. Młodzi ludzie, działając w Szkolnych Kołach Caritas, podejmują działania charytatywne, mające na celu niesienie pomocy materialnej i duchowej

⁷⁵ S. Regmunt. *Konieczność formacji charytatywnej młodych*. „Caritas” 4:2007 s. 8.

⁷⁶ Kamiński. *Działalność zbawcza Kościoła w teorii i praktyce pastoralnej* s. 278-280; Przygoda. *Funkcja charytatywna Kościoła po Soborze Watykańskim II* s. 188-189.

⁷⁷ Kamiński. *Działalność zbawcza Kościoła w teorii i praktyce pastoralnej* s. 282.

⁷⁸ B. Uhl. *Caritas lernen*. „Konradblatt” 91:2007 nr 35 s. 3.

⁷⁹ Zob. Przygoda. *Funkcja charytatywna Kościoła po Soborze Watykańskim II* s. 195.

wej przede wszystkim potrzebującym jej rówieśnikom. Koła te współpracują również z parafialnymi zespołami Caritas oraz Caritas diecezjalną. Prowadzą, pod nadzorem opiekuna i asystenta kościelnego, cenną działalność wychowawczą, stawiając na aktywność i kreatywność młodych. Młodzi wolontariusze odkrywają sens i piękno służby bliźniemu oraz przeżywają satysfakcję z faktu, że mogą czynić dobro we wspólnocie Kościoła, służąc bliźnim⁸⁰.

BIBLIOGRAFIA

- Bartnik Cz.: Sakrament bierzmowania. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 36:1989 z. 2 s. 45-53.
- Benedykt XVI: Adhortacja apostolska o Eucharystii, źródle i szczycie życia i misji Kościoła *Sacramentum Caritatis* (22.02.2007). Kraków 2007.
- Biemer G.: Die Firmung als Sakrament Eingliederung in die Kirche. „Diakonia” 4:1973 nr 1 s. 28-37.
- Blachnicki F.: Oaza Nowego Życia pierwszego stopnia. Podręcznik. Lublin 1996⁷.
- Danielski W., Kopeć J.J.: Liturgia szkołą duchowej formacji chrześcijańskiej. „Liturgia Sacra” 1:1995 nr 1-2 s. 19-30.
- Drożdż B.: W perspektywie duszpasterstwa eucharystycznego w parafii. W: Eucharystia życiem Kościoła i świata. Red. B. Drożdż. Legnica 2007 s. 223-236.
- W stronę podstawowych informacji na temat rad parafialnych. „Legnickie Wiadomości Diecezjalne” 14:2005 nr 1 s. 105-115.
- Falk M.: Sakrament bierzmowania a młodzież. Olsztyn 2000.
- Firlit E.: Parafia w społecznej świadomości. W: Kościół katolicki na początku trzeciego tysiąclecia w opinii Polaków. Red. W. Zdaniewicz, S.H. Zaręba. Warszawa 2004 s. 143-175.
- Głowa W.: Posługi i funkcje w zgromadzeniu liturgicznym. W: Mszał księgą życia chrześcijańskiego. Red. B. Nadolski. Poznań 1989 s. 313-331.
- Jan Paweł II: Homilia na Błoniach Krakowskich (9.06.1979). W: Drogowskazy dla Polaków Jana Pawła II. Komputerowy zbiór wypowiedzi Ojca Świętego do Polaków. Kraków 1999.
- Adhortacja apostolska o powołaniu i misji świeckich w Kościele i świecie w dwadzieścia lat po Soborze Watykańskim II *Christifideles laici* (30.12.1988). W: Adhortacje Ojca Świętego Jana Pawła II. T. 1. Kraków 1996 s. 271-377.
- Eucharystia w Kościele-wspólnocie kapłańskiej i sakramentalnej. Katecheza śródowa (08.04.1992). W: Wierzę w Kościół. Red. S. Dziwisz, H. Nowacki, S. Ryłko. Watykan 1996 s. 130-133.
- Orędzie na VII Światowy Dzień Młodzieży 1992 „Idźcie na cały świat i głoscie Ewangelię” (24.11.1993). W: Orędzia Ojca Świętego Jana Pawła II. T. 1. Red. J. Jękot, P. Słabek. Kraków 1998 s. 186-191.
- Dziedziny apostołstwa świeckich: uczestnictwo w misji Kościoła. Katecheza śródowa (16.03.1994). W: Wierzę w Kościół. Red. S. Dziwisz, H. Nowacki, S. Ryłko. Watykan 1996 s. 407-410.
- Dzieci w sercu Kościoła. Katecheza śródowa (17.08.1994). W: Wierzę w Kościół. Red. S. Dziwisz, H. Nowacki, S. Ryłko. Watykan 1996 s. 462-465.

⁸⁰ Regmunt. *Konieczność formacji charytatywnej młodych* s. 9.

- List apostolski na zakończenie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 *Novo millennio ineunte* (06.01.2001). Wrocław 2001.
- Encyklika o Eucharystii w życiu Kościoła *Ecclesia de Eucharistia* (8.05.2003). Kraków 2003.
- K a c z W.: Co parafia ma dać chorym i starym. W: *W trosce o niepełnosprawnych*. Red. J. Kudasiewicz. Łódź 1981 s. 50-59.
- K a m i ń s k i R.: Budowanie wspólnoty parafialnej przez Eucharystię. „Roczniki Teologiczne” 41:1994 z. 6 s. 5-13.
- Duszpasterstwo w społeczeństwie pluralistycznym. Lublin 1997.
- Działalność zbawcza Kościoła w teorii i praktyce pastoralnej. Lublin 2007.
- Parafia wspólnotą wspólnot. W: *Kościół w służbie człowieka*. Red. W. Turek, J. Mariański. Olsztyn 1990 s. 203-217.
- K a m i ń s k i R., P r z y g o d a W.: Duszpasterstwo. W: *Leksykon teologii pastoralnej*. Red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski. Lublin 2006 s. 201-209.
- Katechizm Kościoła Katolickiego. Poznań 1994.
- Kongregacja do spraw Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów: Instrukcja *Redemptionis Sacramentum*. O tym, co należy zachowywać, a czego unikać w związku z Najświętszą Eucharystią (25.04.2004). Poznań 2004.
- K o p e ć J. Liturgia źródłem formacji życia chrześcijańskiego według ks. Wojciecha Danielskiego. W: *Życie uczynił liturgią*. Lublin 1995 s. 43-64.
- K o w a l c z y k M.: Eklezjalno-apostolski charakter bierzmowania. „Communio” (wyd. polskie) 12:1992 nr 2 s. 92-102.
- K r a k o w i a k Cz.: Bierzmowanie sakrament inicjacji chrześcijańskiej. Lublin 2005.
- Z problematyki teologicznej sakramentu bierzmowania. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 21:1974 z. 6 s. 37-58.
- M a r c z e w s k i M.: Martyria. W: *Leksykon teologii pastoralnej*. Red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski. Lublin 2006 s. 457-460.
- M a r i a ń s k i J.: Małe grupy szansą apostołstwa świeckich. „Homo Dei” 55:1986 nr 1 s. 40-46.
- M ü l l e r J.: Pastoraltheologie. Ein Handbuch für Studium und Seelsorge. Graz 1993.
- N a d o l s k i B.: W drodze do liturgii. Z zagadnień propedeutyki liturgicznej. Poznań 1998.
- N a r e c k i Z.: Katecheza dorosłych formą socjalizacji religijnej. W: *Kościół w służbie człowieka*. Red. W. Turek, J. Mariański. Olsztyn 1990 s. 229-246.
- N i t e c k i P.: Parafia jako wspólnota wspólnot. W: *Ku przyszłości parafii*. Red. A. Jarosiewicz. Legnica 2000 s. 5-31.
- Obrzędy bierzmowania dostosowane do zwyczajów diecezji polskich. Katowice 2004² (wyd. poprawione).
- Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego. Poznań 2004.
- P a w e ł VI: Konstytucja apostolska o sakramencie bierzmowania (15.08.1971). W: *Obrzędy bierzmowania dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*. Katowice 2004 s. 9-16.
- Adhortacja apostolska o ewangelizacji w świecie współczesnym *Evangelii nuntiandi* (8.12.1975). „Wiadomości Diecezjalne Podlaskie” 45:1976 nr 9-10 s. 257-304.
- P a w ł o s M.: Duszpasterstwo chorych w parafii wielkomejskiej. W: *W trosce o niepełnosprawnych*. Red. J. Kudasiewicz. Łódź 1981 s. 118-124.
- P i o t r o w s k i S.: Wpływ sakramentów na codzienne życie chrześcijanina. „Ateneum Kapłańskie” 68:1965 s. 81-87.
- II Polski Synod Plenarny (1991-1999). Dokumenty. Poznań 2000.
- P o m i a n o w s k i R.: Przynależność do Kościoła studiującej młodzieży. Lublin 1994.
- P r z y g o d a W.: Apostolstwo świeckich. W: *Leksykon teologii pastoralnej*. Red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski. Lublin 2006 s. 70-76.

- Funkcja charytatywna Kościoła po Soborze Watykańskim II. Lublin 1998.
- Laikat i formy apostołstwa świeckich. W: Teologia pastoralna. Red. R. Kamiński. T. 1: Teologia pastoralna fundamentalna. Lublin 2000 s. 392-416.
- Re g m u n t S.: Konieczność formacji charytatywnej młodych. „Caritas” 4:2007 s.8-9.
- S c h u l z A.: Ruchy i stowarzyszenia katolickie środowiskiem formacji i działalności apostołskiej. W: Bądźmy uczniami Chrystusa. Program duszpasterski Kościoła w Polsce 2007/2008. Red. S. Stułkowski. Poznań 2007 s. 211-226.
- S e w e r y n i a k H.: Święty Kościół Powszedni. Warszawa 1996.
- S i n k a T.: Podział funkcji w zgromadzeniu liturgicznym. W: Misterium Christi. T. 3: Msza święta. Red. W. Świerzawski. Kraków 1992 s. 170-191.
- S k r o k D.: Bierzmowanie w życiu chrześcijanina. Radom 2003.
- S z a f r a Ń s k i A.L.: Kapłaństwo wiernych. Lublin 1958.
- U h l B.: Caritas lernen. „Konradblatt” 91:2007 nr 35 s. 3.
- W o j a c z e k K.: Apostolat młodego laikatu i przygotowanie do niego przez rodzinę, katechezę i grupy apostołskie. W: Program duszpasterski na rok 1991/1992. Ewangelizacja młodzieży. Red. E. Szczotok, A. Liskowacka. Katowice 1991 s. 190-195.
- W o l a Ń s k i B.: Troska służby liturgicznej o piękno celebracji eucharystycznej. W: Eucharystia życiem Kościoła i świata. Red. B. Drożdż. Legnica 2006 s. 277-295.
- Wskazania Episkopatu Polski po ogłoszeniu nowego wydania Ogólnego wprowadzenia do Mszału rzymskiego. W: Komisja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski. Rok Eucharystii. Dokumenty Kościoła. T. 3. Katowice 2005 s. 129-142.
- Z a l e w s k i S.: Duchowość sakramentu bierzmowania. „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 28:1975 s. 44-50.

INFLUENCE OF THE SACRAMENT OF CONFIRMATION ON THE SOCIAL LIFE OF CHRISTIANS

S u m m a r y

Confirmation is the crowning of Baptism, multiplication of the gifts of the Holy Spirit and granting a right to be an active member of the Church. Confirmation has its autonomy and uniquely conveys the gift of the Holy Spirit. On Confirmation, every Christian bears witness to Christ's truth. He or she should then awaken in people a sense of responsibility for the Church and in consequence salvation of the world.

Receiving Confirmation has an influence on personal and social life of Christians. The quality of preparation and amount of good will affect the degree of this influence in daily life. The impact should manifest itself as tightening of the bond with Christ, multiplication of the gifts of the Holy Spirit and strengthening of the bond with Christ. As far as the social aspect is concerned, the confirmed person is to proclaim faith, bear responsibility for building the Church community, participate in the cult and contribute to the community's work.

Translated by Tomasz Pałkowski

Słowa kluczowe: bierzmowanie, sakrament, Duch Święty, świadectwo, odpowiedzialność, Kościół, liturgia, służba, wspólnota, powołanie.

Key words: Confirmation, sacrament, Holy Spirit, witness, responsibility, Church, liturgy, service, community, vocation.